

NR 69/2015

**25 LAT PAŃSTWA OBYWATELSKIEGO.
SPOŁECZNE OCENY
SAMORZĄDNOŚCI TERYTORIALNEJ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Dwadzieścia pięć lat temu, po pół wieku przerwy, Sejm przywrócił Polakom samorząd terytorialny. Wkrótce potem, 27 maja 1990 roku, odbyły się pierwsze w powojennej Polsce wolne wybory przedstawicieli władz gmin. W roku 1999 reforma administracyjna wprowadziła trójstopniowy podział terytorialny i samorządowy, powołując do istnienia powiaty oraz redukując liczbę województw z czterdziestu dziewięciu do szesnastu. Te i inne zmiany w prawie miały służyć budowaniu państwa obywatelskiego – wykształcaniu postaw zaangażowania i samoorganizacji, umożliwiających sprawne diagnozowanie i realizowanie potrzeb społeczności lokalnych.

Jak odradzała się samorządność? Kto, w ocenie respondentów, kształtuje rzeczywistość społeczności lokalnych i jaki jest bilans ćwierćwiecza samorządności w Polsce? Między innymi na te pytania odpowiadamy w niniejszym komunikacie¹.

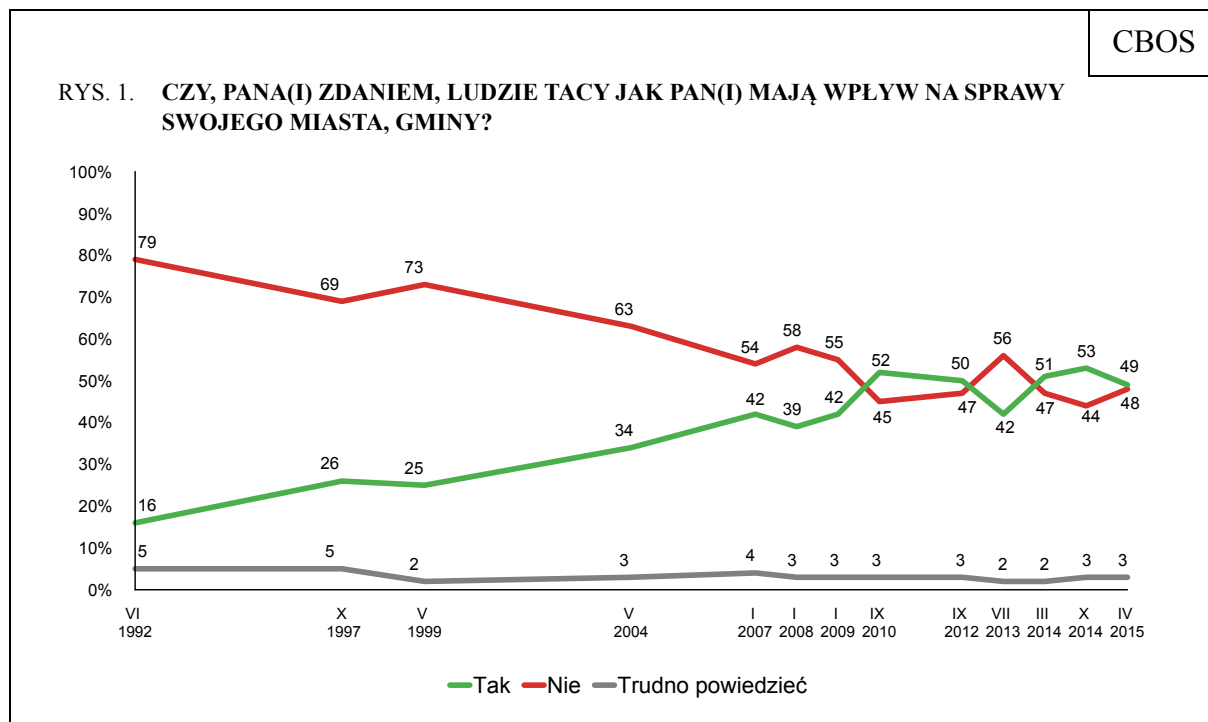
POCZUCIE PODMIOTOWOŚCI OBYWATELSKIEJ

Problematyka samorządności i działalności władz lokalnych jest obecna w badaniach CBOS niemal od początku lat dziewięćdziesiątych. Wskaźnikami o bodaj najdłuższej historii są subiektywne oceny podmiotowości obywatelskiej – możliwości kształtowania rzeczywistości w najbliższym otoczeniu i w całym kraju.

W ciągu dwudziestu lat, do końca pierwszej dekady XXI wieku, wśród Polaków umacniało się poczucie indywidualnego wpływu na sytuację lokalną (wzrost z 16% w roku 1992 do 52% w roku 2010). Od roku 2010 odsetek respondentów uważających, że ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy swojego miasta czy gminy, utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie – obecnie opinię tę podziela co drugi ankietowany (49%).

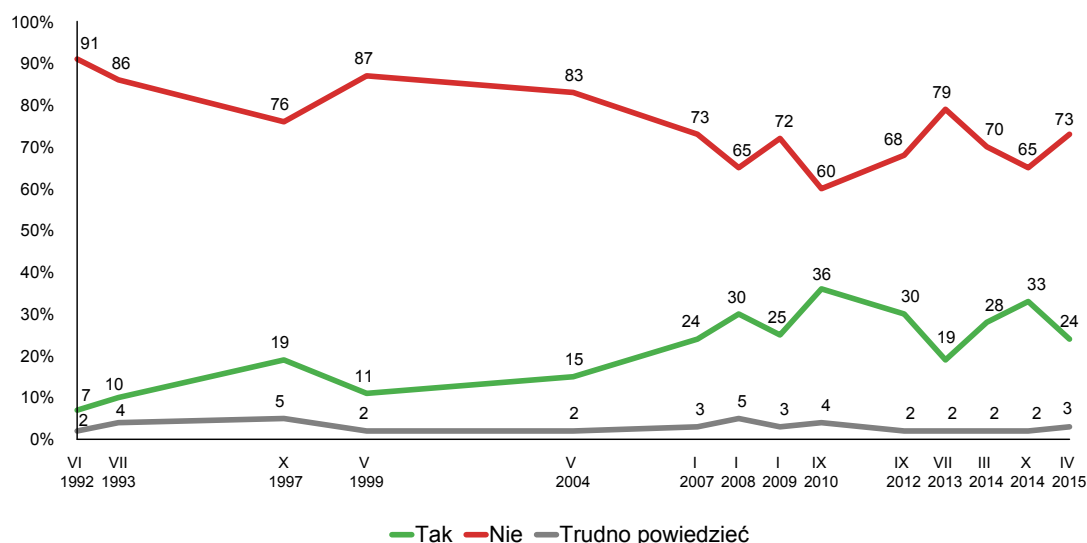
¹¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (299) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 16–22 kwietnia 2015 roku na liczącej 1027 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Najsilniejszymi determinantami poczucia podmiotowości obywatelskiej są wykształcenie i materialne warunki życia – osoby lepiej wykształcone i sytuowane zdecydowanie częściej sądzą, że ich potrzeby i opinie liczą się dla władz lokalnych. Poczucie obywatelskiego „sprawstwa” jest ponadto częstsze wśród respondentów młodszych – mających od 18 do 34 lat – i mieszkańców największych ośrodków miejskich, od 500 000 mieszkańców. Istotnie rzadziej deklarują je natomiast osoby ze średnich miast, liczących od 20 000 do 99 999 mieszkańców (por. tabela aneksowa).

Od wielu lat w społeczeństwie utrzymuje się poczucie braku wpływu na sytuację w Polsce. Wprawdzie od początku lat 90. opinie na ten temat znacznie się poprawiły, jednak wartość wskaźnika wpływu kształtuje się na raczej niskim poziomie. Przekonanie o możliwości wpływania na decyzje władz na szczeblu krajowym wyraża obecnie jedna czwarta ankietowanych (24%). Wynik ten jest istotnie gorszy (o 9 punktów procentowych) niż w sondażu przeprowadzonym na krótko przed ubiegłorocznymi wyborami samorządowymi, a jednocześnie zbliżony do tego, jaki zanotowaliśmy w marcu 2014 roku.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, LUDZIE TACY JAK PAN(I) MAJĄ WPLYW NA SPRAWY KRAJU?

Dostrzeganiu warunków do kształtowania rzeczywistości w kraju sprzyja lepsze wykształcenie, zadowolenie z sytuacji materialnej własnego gospodarstwa domowego, uzyskiwanie wyższych dochodów *per capita* i życie w dużym mieście mającym ponad 99 999 mieszkańców. Poczucie bezradności jest też rzadsze wśród osób w wieku od 18 do 24 lub od 35 do 44 lat oraz wśród mężczyzn (por. tabela aneksowa).

KTO TU RZĄDZI?

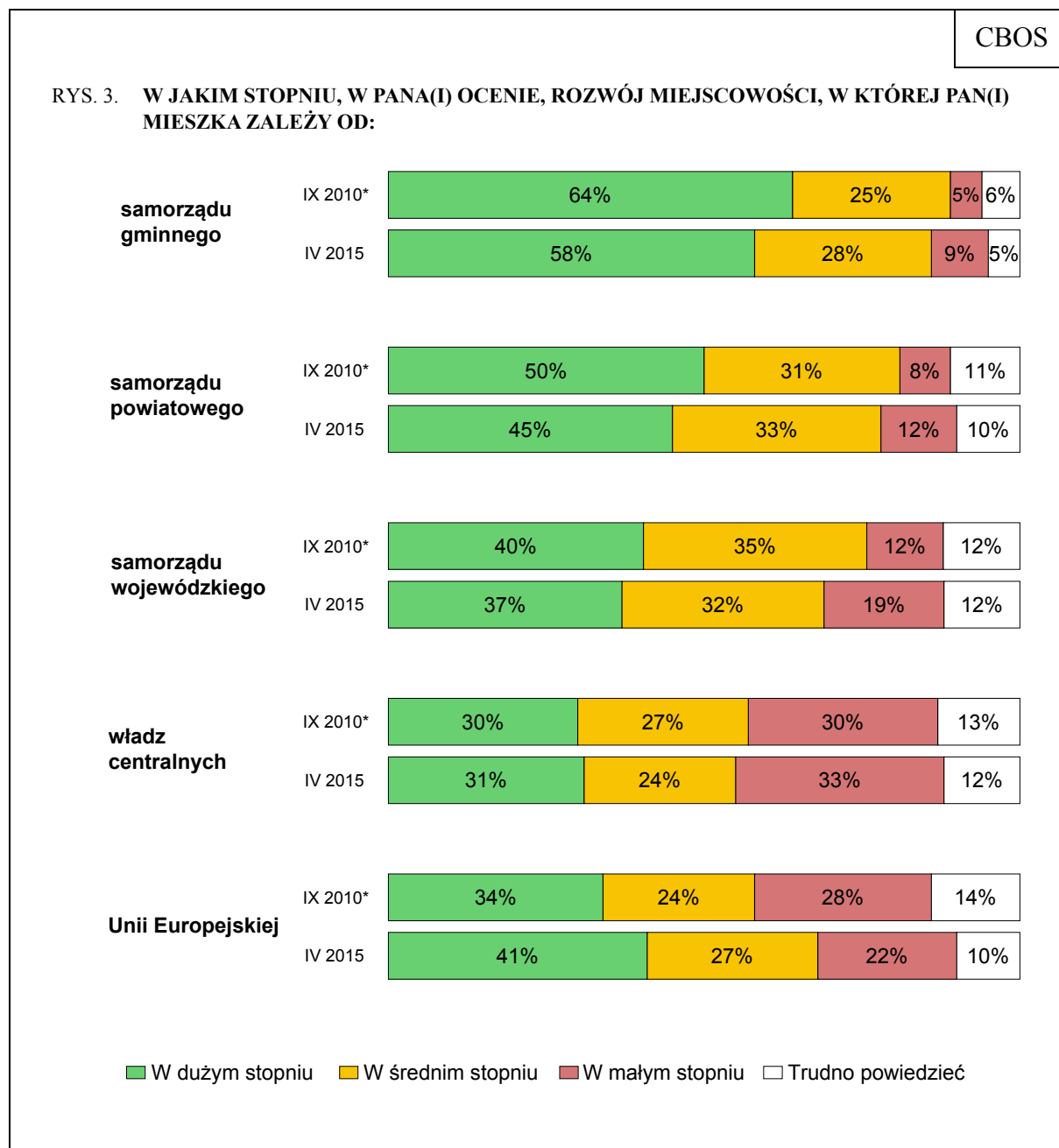
Oprócz subiektywnego poczucia obywatelskiej podmiotowości, w naszym badaniu interesowało nas, jak oceniany jest wpływ władz różnego szczebla, poszczególnych organów samorządu gminnego i społeczności lokalnej na rozwój polskich miejscowości.

Postrzegany wpływ jednostek samorządu terytorialnego okazuje się tym większy, im niższy jest ich szczebel w administracyjnej hierarchii. Trzy piąte badanych (58%) sądzi, że rozwój miejscowości, w której żyją, w znacznym stopniu zależy od samorządu gminnego. Mniej niż połowa dostrzega dużą rolę samorządu powiatowego (45%), a już tylko nieco ponad jedna trzecia – samorządu wojewódzkiego (37%).

Ankietowani są podzieleni w ocenie stopnia, w jakim rozwój ich miejscowości zależy od władz centralnych – zbliżone liczebnie grupy upatrują ich doniosłej roli i ją bagatelizują

(odpowiednio 31% i 33%). Dwie piąte respondentów (41%) uważa natomiast, że duży wpływ na rozwój polskich miejscowości ma Unia Europejska.

Od roku 2010 nieznacznie zmniejszył się odsetek osób twierdzących, że jakość życia w ich miejscowości jest silnie uzależniona od działalności władz lokalnych i regionalnych (samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego), a zwiększyła (o 7 punktów) grupa tych, którzy za ważny czynnik rozwoju uważają struktury unijne.

Połączono odpowiedzi „w bardzo dużym stopniu” i „w dość dużym stopniu” oraz „w dość małym stopniu” i „w bardzo małym stopniu”

* W roku 2010 pytanie brzmiało: „W jakim stopniu, w Pana(i) ocenie, rozwój miejscowości, w której Pan(i) mieszka oraz jej najbliższego regionu zależy od...”

Choć ranking postrzeganego wpływu poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, władz centralnych i Unii Europejskiej jest zbliżony w miejscowościach różnego typu, osoby z ośrodków miejskich liczących co najmniej 500 000 mieszkańców ponadprzeciętnie często sądzą, że rozwój ich miasta zależy w dużej mierze od samorządu gminnego, władz centralnych i Unii Europejskiej, a relatywnie najrzadziej wiążą go z działalnością struktur powiatowych. Relatywnie niską rangę działalności administracji państwowej i unijnej przypisują mieszkańcy wsi i małych miasteczek do 19 999 mieszkańców. Aktywność samorządu wojewódzkiego jest natomiast dostrzegana częściej w miastach średniej wielkości (od 20 000 do 499 999 mieszkańców), a bagatelizowana przez respondentów z najmniejszych ośrodków miejskich.

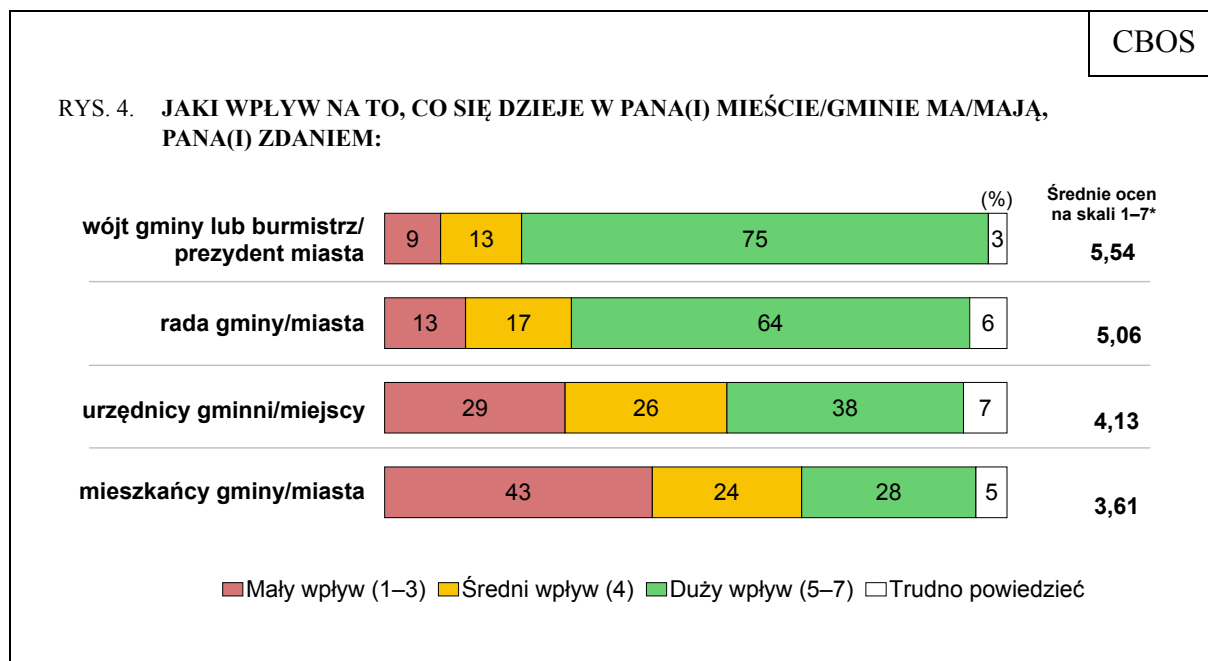
Tabela 1

Mieszkańcy:	Odpowiedzi wskazujące, że rozwój miejscowości, w której żyje respondent, zależy w dużym stopniu* od:				
	samorządu gminnego	samorządu powiatowego	samorządu wojewódzkiego	władz centralnych	Unii Europejskiej
	w procentach				
wsi	57	43	34	28	38
miast liczących do 19 999 mieszkańców	63	43	28	25	40
miast liczących 20 000 – 99 999 mieszkańców	58	55	42	32	44
miast liczących 100 000 – 499 999 mieszkańców	51	41	44	32	41
miast liczących 500 000 i więcej mieszkańców	65	39	37	52	48

Połączono odpowiedzi „w bardzo dużym stopniu” i „w dość dużym stopniu”

Kolor czerwony oznacza najniższe, a kolor zielony najwyższe odsetki wskazań

Przeważająca część badanych przypisuje duży wpływ na sytuację w swojej gminie jej organom – wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi (75%, średnia ocen na skali od 1 do 7 wynosi 5,54) oraz radzie (64%, średnia ocen 5,06). Badani są podzieleni w ocenie stopnia, w jakim sytuacja ta kształtowana jest przez urzędników i mieszkańców. O ile jednak w odniesieniu do urzędników dominuje pogląd, iż mają oni znaczący wpływ na to, jak żyje się na obszarze, na którym sprawują swoją funkcję (38%, średnia 4,13), o tyle w przypadku mieszkańców największa grupa respondentów ocenia ten wpływ jako niewielki (43%, średnia 3,61).

W pytaniu wykorzystano 7-stopniową skalę w formacie dyferencjału semantycznego, której punkt 1 oznaczał „bardzo mały, praktycznie żaden wpływ”, a punkt 7 – „bardzo duży, decydujący wpływ”

* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Podmiotowość społeczności lokalnej dostrzegana jest częściej na wsi niż w mieście. Ankietowani z najmniejszych i największych miast ponadprzeciętnie często za znaczące uważają decyzje podejmowane przez gminny organ wykonawczy. Działalność urzędników jest najbardziej widoczna w miastach liczących od 100 000 do 499 999 mieszkańców, najrzadziej zaś zauważają ją osoby z miast od 20 000 do 99 999 mieszkańców.

Tabela 2

Mieszkańcy:	Odpowiedzi wskazujące, że sytuacja w mieście/gminie, w której żyje respondent zależy w dużym stopniu* od:			
	wójta gminy lub burmistrza /prezydenta miasta	rady gminy/miasta	urzędników gminnych/miejskich	mieszkańców gminy/miasta
	w procentach			
wsi	71	63	40	34
miast liczących do 19 999 mieszkańców	80	65	35	23
miast liczących 20 000 – 99 999 mieszkańców	74	64	29	21
miast liczących 100 000 – 499 999 mieszkańców	72	63	45	27
miast liczących 500 000 i więcej mieszkańców	83	65	39	24

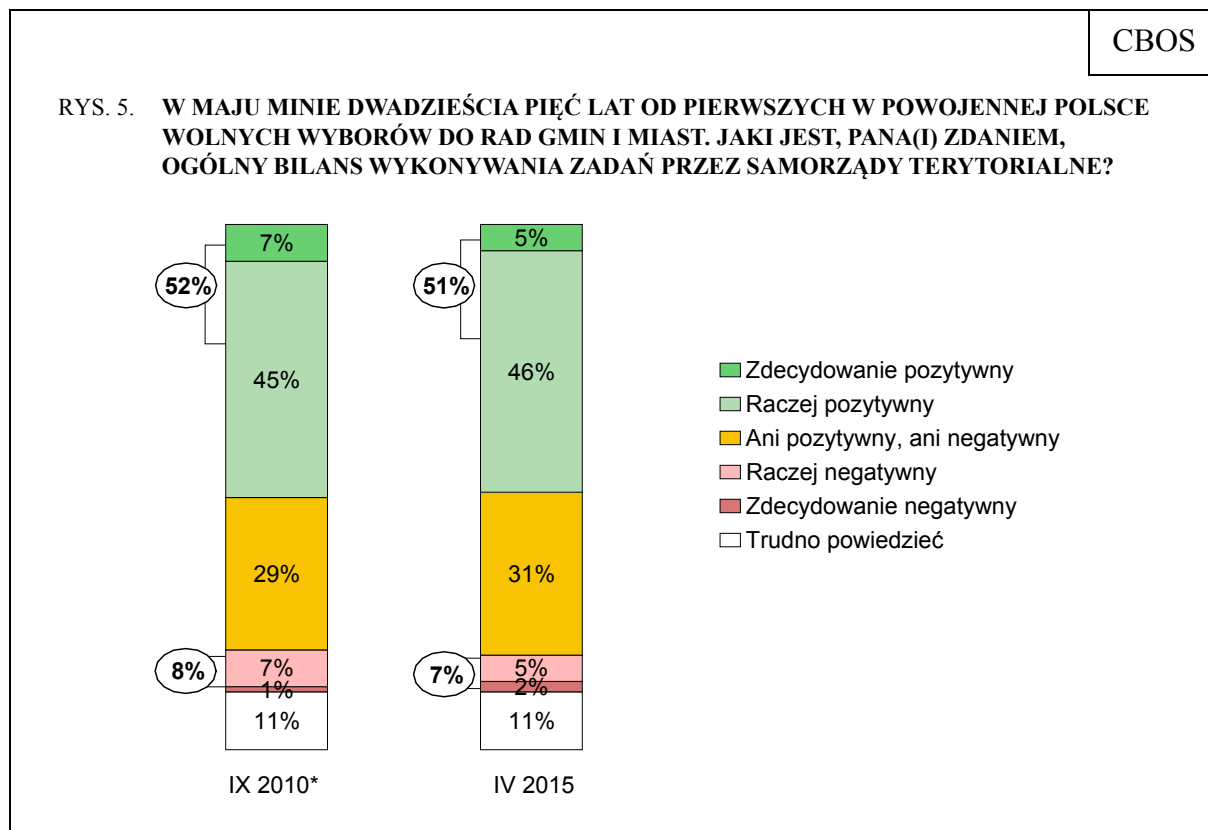
* Połączono odpowiedzi oznaczające piąty, szósty i siódmy punkt skali

Kolor czerwony oznacza najniższe, a kolor zielony najwyższe odsetki wskazań

BILANS 25 LAT SAMORZĄDNOŚCI

Dwadzieścia pięć lat po przywróceniu samorządu terytorialnego połowa ankietowanych (51%) wyraża się pozytywnie o jego funkcjonowaniu. Jedna trzecia (31%) ma do samorządów stosunek ambiwalentny, a tylko nieliczni (7%) oceniają je negatywnie.

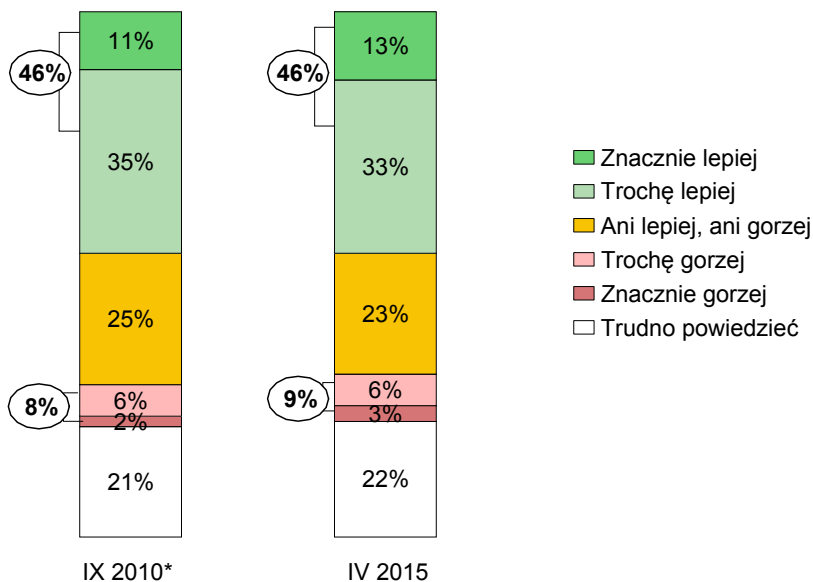

* W roku 2010 pytanie brzmiało: „W tym roku mija dwadzieścia lat od pierwszych wolnych w powojennej Polsce wyborów do władz lokalnych, a więc mamy już dwadzieścia lat funkcjonowania samorządności w Polsce. Jaki jest, Pana(i) zdaniem, ogólny bilans wykonywania zadań przez samorządy lokalne?”

Przed reformą administracyjną z 1999 roku opinia publiczna była podzielona w kwestii konieczności modyfikacji ówczesnego prawa². Obecnie, podobnie jak przed pięcioma laty, niespełna połowa respondentów (46%) uważa, że jednostki samorządowe funkcjonują lepiej niż przed reformą, jedna czwarta (23%) nie widzi większych zmian w sprawności działania samorządów, a 9% dostrzega pogorszenie ich funkcjonowania.

² Por. komunikat CBOS „Opinie o rządowym projekcie reformy administracyjnej kraju”, maj 1998 (oprac. K. Pankowski).

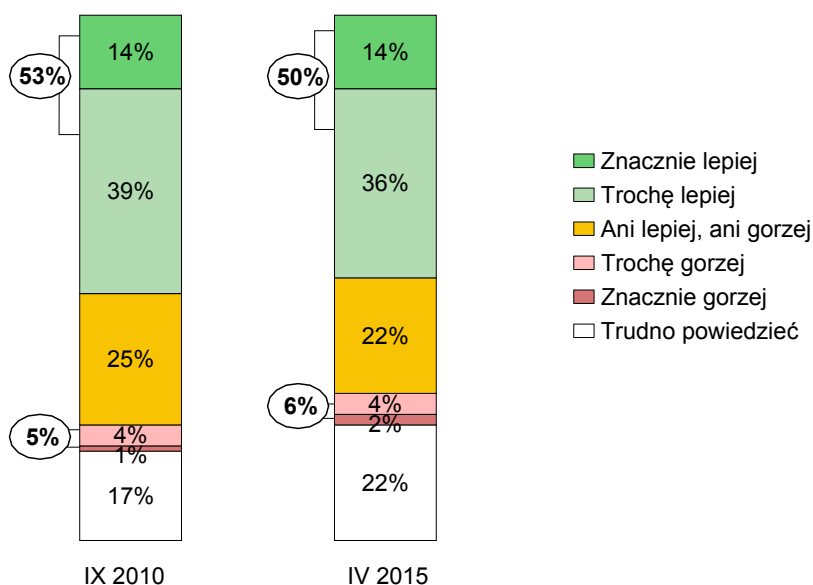
RYS. 6. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WŁADZE SAMORZĄDOWE FUNKCJONUJĄ OBECNIE LEPIEJ CZY TEŻ GORZEJ NIŻ PRZED REFORMĄ Z 1999 ROKU, ZWIĄZANĄ Z WPROWADZENIEM POWIATÓW I ZMNIĘSIENIEM LICZBY WOJEWÓDZTW?

* W roku 2010 pytanie brzmiało: „Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) z wprowadzonego w 1999 roku nowego podziału terytorialnego kraju na szesnaście województw, powiaty i gminy?”

W roku 2002 weszła w życie ustawa o **bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta**. Trzydzieści lat po zmianie sposobu obsadzania stanowisk wójta, burmistrza i prezydenta miasta połowa Polaków (50%) pozytywnie ocenia jej konsekwencje. Jedna piąta badanych (22%) sądzi, że zmiana sposobu wybierania organów wykonawczych w gminach nie wpłynęła na działalność samorządów, natomiast zdaniem 6% respondentów wywarła na nią negatywny wpływ. Opinie na ten temat w ciągu pięciu lat nie zmieniły się znacząco.

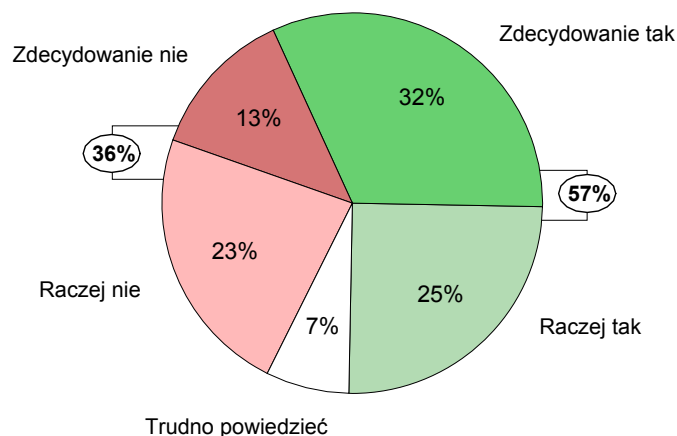
RYS. 7. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WŁADZE SAMORZĄDOWE FUNKCJONUJĄ OBECNIE LEPIEJ CZY TEŻ GORZEJ NIŻ PRZED REFORMĄ Z 2002 ROKU, ZWIĄZANĄ Z WPROWADZENIEM BEZPOŚREDNICH WYBORÓW NA STANOWISKO WÓJTA, BURMISTRZA I PREZYDENTA MIASTA?

Zarówno decyzja o przywróceniu samorządów, jak i reformy z 1999 i 2002 roku spotykają się z większą aprobatą osób lepiej wykształconych. Ankietowani młodszy, respondenci, którzy zakończyli edukację na relatywnie niskim poziomie, a także kobiety częściej niż pozostali nie potrafią ich ocenić (por. tabele aneksowe).

Trwa dyskusja nad dysfunkcjami samorządu terytorialnego i sposobami ich wyeliminowania. Jednym z pomysłów jest ograniczenie możliwości piastowania urzędu wójta, burmistrza i prezydenta miasta do ośmiu lat bez przerwy. Przeważająca część badanych (57%) ocenia tę propozycję pozytywnie, a prawie dwie piąte (36%) sprzeciwia się odebraniu prawa do pełnienia tych funkcji dłużej niż przez dwie kadencje.

RYS. 8. FUNKCJĘ WÓJTA GMINY ORAZ BURMISTRZA I PREZYDENTA MIASTA MOŻNA SPRAWOWAĆ WIELE KADENCJI. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POWINNO SIĘ WPROWADZIĆ PRAWO, KTÓRE OGRANICZY MAKSYMALNY CZAS SPRAWOWANIA FUNKCJI WÓJTA/BURMISTRZA/PREZYDENTA MIASTA DO DWÓCH KADENCJI, CZYLI OŚMIU LAT BEZ PRZERWY, CZY TEŻ NIE?

Negatywna ocena wprowadzenia prawa, które ograniczałoby maksymalny czas sprawowania funkcji wójta, burmistrza i prezydenta miasta do ośmiu lat bez przerwy, jest częstsza wśród mężczyzn, respondentów młodszych, mieszkańców wsi i najmniejszych ośrodków miejskich, ankietowanych z wyższym wykształceniem oraz osób o prawicowych i centrowych poglądach politycznych. Kobiety, badani najmlodszy i słabiej wykształceni ponadprzeciętnie często nie mają na ten temat zdania.

W maju mija dwadzieścia pięć lat od pierwszych w powojennej Polsce wyborów do samorządu terytorialnego. Samorządność ma upodmiotawiać wspólnotę lokalną, stymulować wzrost gospodarczy oraz rozwój kapitału społecznego. Choć, w ocenie Polaków, przedstawiciele władz państwowych nie wsłuchują się w głos społeczeństwa, dość duża część ankietowanych ma poczucie wpływu na sytuację w swoim miejscu zamieszkania.

Obywatele mogą współkreować otaczającą rzeczywistość, jednak ich postulaty nie mają żadnej mocy wiążącej – ostateczne rozstrzygnięcia, bardziej niż od wyartykułowanych potrzeb mieszkańców, zależą od aparatu urzędniczego. W społecznej ocenie decydująca dla sytuacji lokalnej jest natomiast działalność struktur najniższego szczebla, reprezentowanych

przez gminny organ stanowiący i organ wykonawczy. Zdecydowanie mniejszą rolę przypisuje się samorządowi powiatowemu i wojewódzkiemu. Co interesujące, w ciągu pięciu lat zmniejszyła się grupa osób wiążących rozwój swojej miejscowości z działalnością władz lokalnych i regionalnych. Przybyło natomiast tych, którzy za ważny czynnik rozwoju, także w skali mikro, uważają struktury unijne.

Jaki jest bilans ćwierćwiecza samorządności w Polsce? Około połowy ankietowanych aprobuje decyzję o przywróceniu samorządu terytorialnego i jego późniejsze reformy, a tylko nieliczni są sceptyczni w ocenie ich skutków. Opinie w tych kwestiach są ze sobą dość silnie powiązane, co pokazuje, że wszystkie wskaźniki, mimo iż z założenia specyficzne, odzwierciedlają w istocie jedną, ogólną ocenę funkcjonowania samorządu.

Opracowała
Natalia HIPSZ

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		49	48	3	1027
Płeć	Mężczyźni	48	50	2	497
	Kobiety	50	47	3	530
Wiek	18–24 lata	57	40	3	116
	25–34	59	38	3	201
	35–44	51	46	3	179
	45–54	46	52	2	161
	55–64	47	52	1	182
	65 lat i więcej	37	59	4	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	47	3	410
	Miasto do 19 999	47	49	4	156
	20 000 – 99 999	41	56	3	180
	100 000 – 499 999	52	46	3	176
	500 000 i więcej mieszk.	58	42		105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	37	59	4	213
	Zasadnicze zawodowe	36	61	3	251
	Średnie	55	43	2	316
	Wyższe	65	33	2	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	22	2	120
	Średni personel, technicy	61	39		60
	Pracownicy adm.-biurowi	55	43	3	85
	Pracownicy usług	53	45	2	68
	Robotnicy wykwalifikowani	37	59	4	116
	Robotnicy niewykwalifik.	34	59	6	48
	Rolnicy	43	51	6	34
	Pracujący na własny rach.	53	45	2	37
	Bezrobotni	39	60	1	84
	Emeryci	37	59	4	197
	Renciści	48	50	2	63
	Uczniowie i studenci	67	32	1	65
	Gospodynie domowe i inni	41	58	2	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	41	58	1	128
	Od 650 do 999 zł	47	50	3	148
	Od 1000 do 1399 zł	46	50	3	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	53	44	3	134
	2000 zł i więcej	61	36	3	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	78	1	125
	Średnie	44	53	3	450
	Dobre	62	36	2	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	35	5	55
	Raz w tygodniu	50	47	3	453
	1–2 razy w miesiącu	49	49	1	159
	Kilka razy w roku	49	48	4	211
	W ogóle nie uczestniczy	40	58	2	134
Poglądy polityczne	Lewica	51	48	2	134
	Centrum	52	46	2	342
	Prawica	54	44	1	326
	Trudno powiedzieć	36	57	6	225

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		24	73	3	1027
Płeć	Mężczyźni	26	71	2	497
	Kobiety	21	74	4	530
Wiek	18–24 lata	32	62	6	116
	25–34	26	70	4	201
	35–44	32	66	3	179
	45–54	22	76	3	161
	55–64	20	78	2	182
	65 lat i więcej	15	82	4	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	75	3	410
	Miasto do 19 999	19	77	4	156
	20 000 – 99 999	21	76	4	180
	100 000 – 499 999	31	65	4	176
	500 000 i więcej mieszk.	32	68		105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	14	81	5	213
	Zasadnicze zawodowe	16	81	2	251
	Średnie	25	71	3	316
	Wyższe	38	59	3	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	48	50	1	120
	Średni personel, technicy	29	70	1	60
	Pracownicy adm.-biurowi	21	74	5	85
	Pracownicy usług	25	68	7	68
	Robotnicy wykwalifikowani	24	73	3	116
	Robotnicy niewykwalifik.	14	79	8	48
	Rolnicy	8	87	5	34
	Pracujący na własny rach.	27	73		37
	Bezrobotni	13	85	2	84
	Emeryci	15	82	3	197
	Renciści	25	72	3	63
	Uczniowie i studenci	36	61	4	65
	Gospodynie domowe i inni	18	78	4	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	18	80	2	128
	Od 650 do 999 zł	24	75	1	148
	Od 1000 do 1399 zł	22	74	4	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	25	72	2	134
	2000 zł i więcej	34	64	2	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	89	2	125
	Średnie	17	79	3	450
	Dobre	34	62	4	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	27	68	5	55
	Raz w tygodniu	22	74	4	453
	1–2 razy w miesiącu	24	75	1	159
	Kilka razy w roku	23	71	5	211
	W ogóle nie uczestniczy	27	72	0	134
Poglądy polityczne	Lewica	26	72	2	134
	Centrum	24	73	3	342
	Prawica	31	68	2	326
	Trudno powiedzieć	12	80	8	225

Tabela 3

		W maju minie dwadzieścia pięć lat od pierwszych w powojennej Polsce wolnych wyborów do rad gmin i miast. Jaki jest, Pana(i) zdaniem, ogólny bilans wykonywania zadań przez samorządy terytorialne?				Liczba osób
		Pozytywny	Ani pozytywny, ani negatywny	Negatywny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		51	31	7	11	1024
Płeć	Mężczyźni	55	31	7	7	496
	Kobiety	48	30	7	15	528
Wiek	18–24 lata	47	34	4	15	116
	25–34	42	40	3	15	199
	35–44	54	30	7	9	179
	45–54	49	30	10	10	161
	55–64	58	26	8	8	181
	65 lat i więcej	55	23	10	12	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	31	6	10	408
	Miasto do 19 999	52	31	6	12	156
	20 000 – 99 999	46	31	8	15	179
	100 000 – 499 999	43	33	10	13	176
	500 000 i więcej mieszk.	63	22	8	7	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	41	33	9	17	213
	Zasadnicze zawodowe	51	28	9	12	248
	Średnie	49	34	7	9	316
	Wyższe	62	26	4	8	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	67	26	2	5	120
	Średni personel, technicy	52	28	7	12	60
	Pracownicy adm.-biurowi	49	30	8	13	85
	Pracownicy usług	52	36	1	10	68
	Robotnicy wykwalifikowani	41	45	4	10	116
	Robotnicy niewykwalifik.	44	35	20	2	46
	Rolnicy	44	34	5	17	34
	Pracujący na własny rach.	57	22	12	8	37
	Bezrobotni	36	35	12	16	84
	Emeryci	57	22	10	11	196
	Renciści	50	25	5	20	63
	Uczniowie i studenci	51	27	7	16	65
	Gospodynie domowe i inni	45	38	6	11	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	41	33	13	14	128
	Od 650 do 999 zł	56	32	4	8	146
	Od 1000 do 1399 zł	46	31	8	15	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	65	27	4	4	134
	2000 zł i więcej	55	31	7	8	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	35	18	16	125
	Średnie	45	34	7	14	448
	Dobre	62	26	4	7	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	59	23	7	11	55
	Raz w tygodniu	55	27	8	9	451
	1–2 razy w miesiącu	48	33	8	11	159
	Kilka razy w roku	48	31	5	16	211
	W ogóle nie uczestniczy	43	39	8	10	134
Poglądy polityczne	Lewica	57	27	11	5	134
	Centrum	53	33	3	11	342
	Prawica	57	28	8	7	326
	Trudno powiedzieć	36	33	8	22	222

Tabela 4

		Czy, Pana(i) zdaniem, władze samorządowe funkcjonują obecnie lepiej czy też gorzej niż przed reformą z 1999 roku, związaną z wprowadzeniem powiatów i zmniejszeniem liczby województw?				Liczba osób
		Lepiej	Ani lepiej, ani gorzej	Gorzej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		46	23	9	22	1024
Płeć	Mężczyźni	47	25	9	18	497
	Kobiety	46	20	9	25	527
Wiek	18–24 lata	30	13	3	54	116
	25–34	40	27	5	28	199
	35–44	53	22	11	14	179
	45–54	48	26	11	15	161
	55–64	54	22	11	12	182
	65 lat i więcej	49	22	12	18	188
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	24	7	25	408
	Miasto do 19 999	56	20	6	18	156
	20 000 – 99 999	42	24	12	21	179
	100 000 – 499 999	46	21	13	20	176
	500 000 i więcej mieszk.	51	20	6	22	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	39	19	9	33	212
	Zasadnicze zawodowe	48	24	12	15	249
	Średnie	46	25	8	21	316
	Wyższe	52	21	7	20	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	16	8	20	120
	Średni personel, technicy	47	27	10	16	60
	Pracownicy adm.-biurowi	44	22	11	23	85
	Pracownicy usług	48	24	6	23	68
	Robotnicy wykwalifikowani	46	29	6	19	116
	Robotnicy niewykwalifik.	34	34	15	18	46
	Rolnicy	35	41	12	12	34
	Pracujący na własny rach.	55	22	6	17	37
	Bezrobotni	36	25	11	28	84
	Emeryci	52	20	11	17	196
	Renciści	53	11	13	24	63
	Uczniowie i studenci	34	15		52	65
	Gospodynie domowe i inni	49	28	7	16	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	38	32	11	19	128
	Od 650 do 999 zł	49	20	9	21	145
	Od 1000 do 1399 zł	45	24	12	19	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	55	23	10	12	134
	2000 zł i więcej	54	24	6	16	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	22	23	17	125
	Średnie	41	26	9	24	447
	Dobre	54	19	5	21	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	12	15	23	55
	Raz w tygodniu	50	21	9	20	451
	1–2 razy w miesiącu	40	30	7	23	159
	Kilka razy w roku	43	24	8	26	211
	W ogóle nie uczestniczy	49	24	7	20	134
Poglądy polityczne	Lewica	51	25	11	13	134
	Centrum	44	27	9	20	342
	Prawica	57	17	6	20	326
	Trudno powiedzieć	33	22	10	34	222

Tabela 5

		Czy, Pana(i) zdaniem, władze samorządowe funkcjonują obecnie lepiej czy też gorzej niż przed reformą z 2002 roku, związaną z wprowadzeniem bezpośrednich wyborów na stanowisko wójta, burmistrza i prezydenta miasta?				Liczba osób
		Lepiej	Ani lepiej, ani gorzej	Gorzej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		50	22	6	22	1025
Płeć	Mężczyźni	52	22	7	19	497
	Kobiety	48	22	5	25	528
Wiek	18–24 lata	37	18	2	43	116
	25–34	46	25	3	25	199
	35–44	60	19	3	18	179
	45–54	49	26	7	18	161
	55–64	57	22	8	13	182
	65 lat i więcej	47	22	9	22	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	47	25	5	24	408
	Miasto do 19 999	53	21	5	22	156
	20 000 – 99 999	50	23	7	20	180
	100 000 – 499 999	50	21	11	19	176
	500 000 i więcej mieszk.	60	16	1	24	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	38	23	8	31	213
	Zasadnicze zawodowe	49	24	7	19	249
	Średnie	49	25	5	21	316
	Wyższe	63	15	3	19	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	15	1	20	120
	Średni personel, technicy	52	21	6	20	60
	Pracownicy adm.-biurowi	55	22	6	16	85
	Pracownicy usług	47	27	2	24	68
	Robotnicy wykwalifikowani	52	19	5	24	116
	Robotnicy niewykwalifik.	32	43	13	12	46
	Rolnicy	38	32	12	18	34
	Pracujący na własny rach.	66	20	2	13	37
	Bezrobotni	43	22	5	30	84
	Emeryci	50	20	9	21	197
	Renciści	53	18	8	22	63
	Uczniowie i studenci	35	22		42	65
	Gospodynie domowe i inni	47	31	6	16	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	42	29	6	23	128
	Od 650 do 999 zł	58	17	7	18	146
	Od 1000 do 1399 zł	47	30	6	17	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	57	19	6	18	134
	2000 zł i więcej	60	21	4	15	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	41	20	15	24	125
	Średnie	44	26	5	24	448
	Dobre	59	19	3	19	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	51	23	2	23	55
	Raz w tygodniu	52	21	7	20	451
	1–2 razy w miesiącu	47	25	5	23	159
	Kilka razy w roku	49	24	3	24	211
	W ogóle nie uczestniczy	51	20	7	22	134
Poglądy polityczne	Lewica	52	29	8	11	134
	Centrum	52	23	4	21	342
	Prawica	60	18	6	17	326
	Trudno powiedzieć	33	23	6	37	223

Tabela 6

		Funkcję wójta gminy oraz burmistrza i prezydenta miasta można sprawować wiele kadencji. Czy, Pana(i) zdaniem, powinno się wprowadzić prawo, które ograniczy maksymalny czas sprawowania funkcji wójta/burmistrza/prezydenta miasta do 2 kadencji, czyli ośmiu lat bez przerwy, czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		57	36	7	1026
Płeć	Mężczyźni	56	39	5	497
	Kobiety	58	33	9	529
Wiek	18–24 lata	47	42	12	116
	25–34	59	38	4	201
	35–44	53	41	5	179
	45–54	55	36	9	161
	55–64	69	27	4	181
	65 lat i więcej	55	34	12	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	40	9	409
	Miasto do 19 999	55	41	4	156
	20 000 – 99 999	62	27	11	180
	100 000 – 499 999	62	34	5	176
	500 000 i więcej mieszk.	65	31	4	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	51	35	14	213
	Zasadnicze zawodowe	59	32	9	251
	Średnie	60	35	4	316
	Wyższe	56	41	3	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	58	40	2	120
	Średni personel, technicy	69	24	7	59
	Pracownicy adm.-biurowi	62	37	1	85
	Pracownicy usług	40	55	5	68
	Robotnicy wykwalifikowani	57	34	9	116
	Robotnicy niewykwalifik.	59	37	5	48
	Rolnicy	60	34	6	34
	Pracujący na własny rach.	51	43	7	37
	Bezrobotni	59	30	10	84
	Emeryci	58	32	10	197
	Renciści	58	30	12	63
	Uczniowie i studenci	47	40	13	65
	Gospodynie domowe i inni	60	37	3	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	57	39	4	128
	Od 650 do 999 zł	56	36	8	148
	Od 1000 do 1399 zł	58	35	7	189
	Od 1400 zł do 1999 zł	57	39	4	134
	2000 zł i więcej	60	37	3	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	36	9	125
	Średnie	57	35	8	450
	Dobre	57	37	6	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	51	34	16	55
	Raz w tygodniu	59	36	5	453
	1–2 razy w miesiącu	57	36	6	159
	Kilka razy w roku	57	35	8	211
	W ogóle nie uczestniczy	53	38	9	134
Poglądy polityczne	Lewica	65	30	4	134
	Centrum	59	37	5	342
	Prawica	58	37	5	326
	Trudno powiedzieć	47	37	16	225